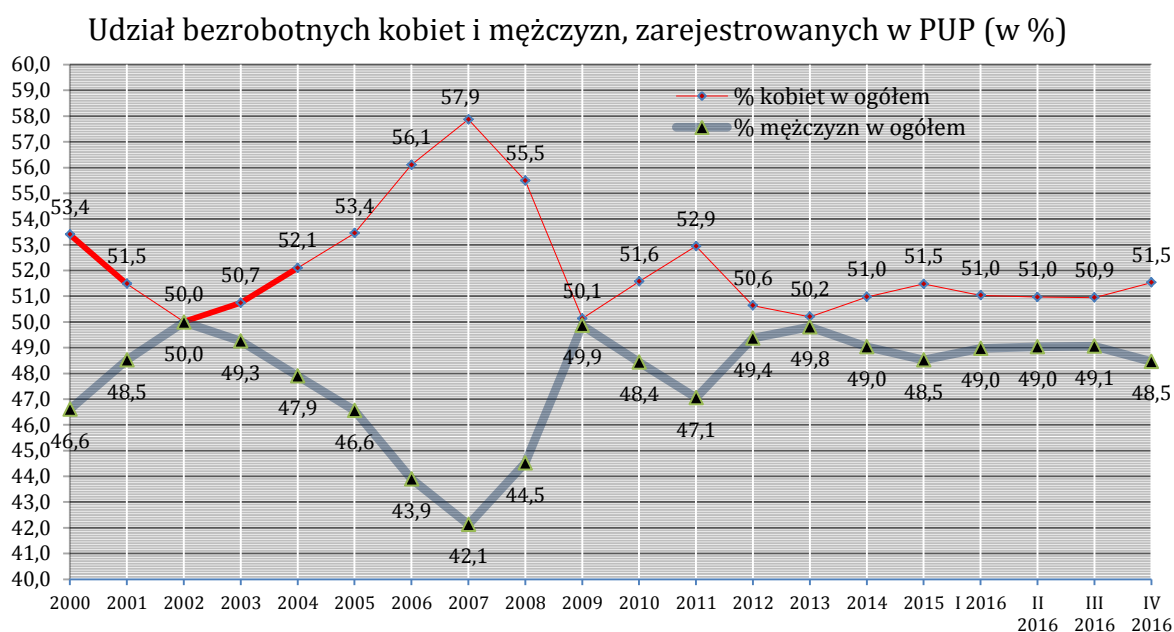

SYTUACJA KOBIET NA PODKARPACKIM RYNKU PRACY

Już od wielu lat w statystyce rynku pracy odnotowujemy większy udział bezrobotnych kobiet w ogólnej strukturze osób bezrobotnych. Odsetek bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w PUP w podziale na płeć (w stosunku do bezrobotnych ogółem) przedstawiono poniżej w zestawieniu 16 lat. Najniższy (50,0%) odnotowano w 2002 roku, a najwyższy (57,9%) w 2007 roku ¹.

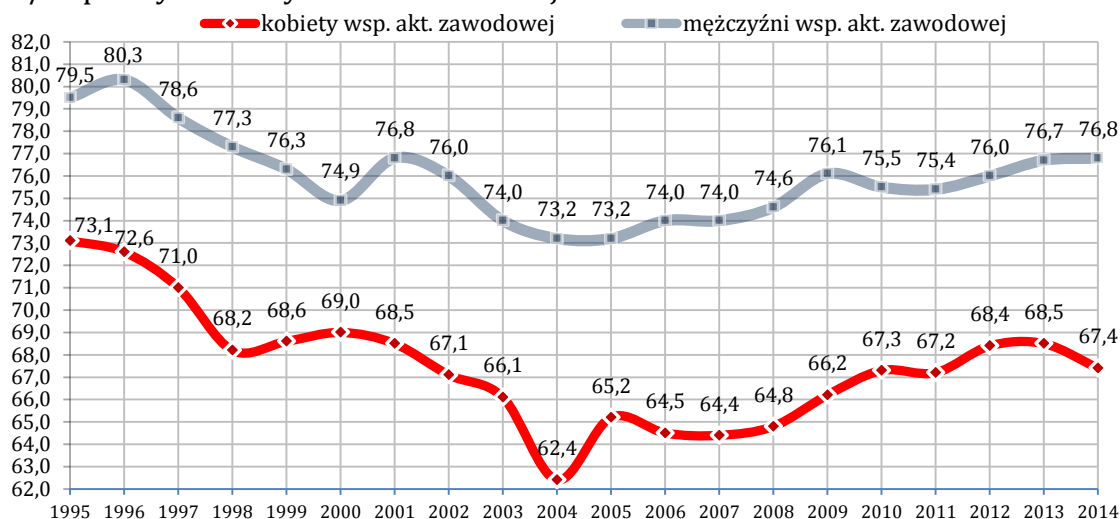
Dane procentowe obrazują zróżnicowanie udziału w skrajnych stanach o 15,8 pkt. proc. Jednak, nie można z analizy samych udziałów wyodrębnić tendencji. Proporcje kobiet w stosunku do mężczyzn w ogólnej strukturze bezrobotnych wynikają z wielu procesów odnotowanych na rynku pracy w okresie danego roku. Ponadto o różnym czasie trwania. Dodatkowo pewne zjawiska oddziałują na siebie (np. sezonowość ogólnego poziomu bezrobocia, zmiany w cyklach produkcyjnych, procesy odnotowane w strukturze ludności powiązane ze zjawiskiem migracji, itp.). Analizując dane liczbowe, ilość bezrobotnych kobiet była zawsze wyższa jak mężczyzn. Sama przewaga liczbowa w statystykach PUP nie wynika z większej liczby kobiet w ogólnej strukturze ludności, ponieważ zarejestrować może się osoba pełnoletnia, w wieku produkcyjnym, a więc porównanie powinno dotyczyć tej kategorii wieku, o czym szerzej w dalszej części.

¹ Analizowany zakres dotyczył lat 2000 – 2016.

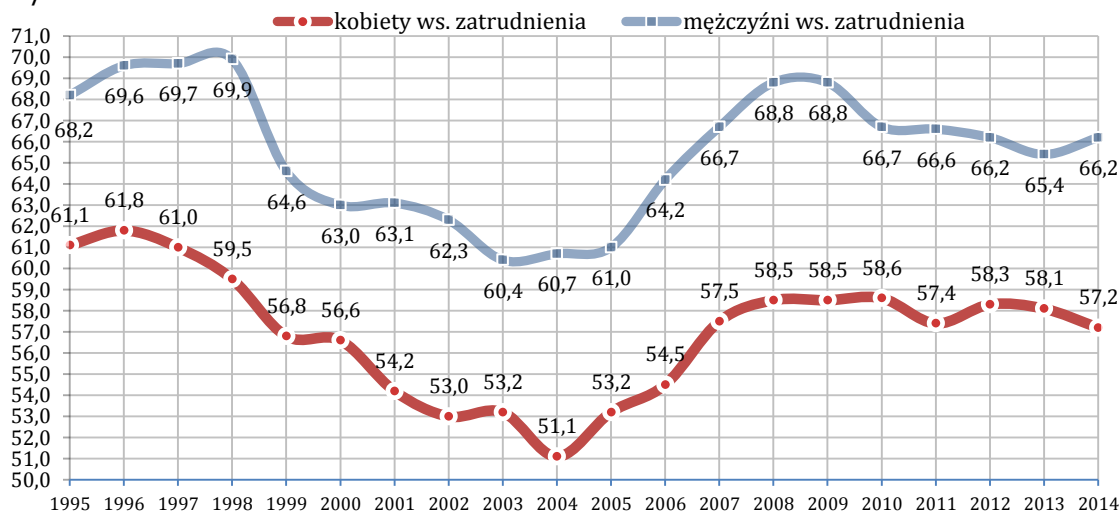
O gorszej sytuacji kobiet na rynku pracy świadczą również wyniki wielu badań i analiz. Według danych BAEL – w podziale na płeć odnotowano wyższą wartość procentową stopy bezrobocia dla kobiet, a jednocześnie niższą w grupie mężczyzn. Współczynnik aktywności zawodowej oraz wskaźnik zatrudnienia odnotowano wyższy dla mężczyzn i niższy dla kobiet. Powyższe wskaźniki są obliczane przez GUS i wynikają z badania aktywności ekonomicznej ludności. Dotyczą okresów kwartalnych i są również dostępne w wartościach średniorocznych ². Prawidłowości związane z wyższą stopą bezrobocia dla kobiet przy jednocześnie niższym współczynniku aktywności zawodowej i wskaźniku zatrudnienia potwierdzają odpowiednie wartości wskaźnika, zaprezentowane poniżej dla wieku produkcyjnego ³.

Wskaźniki BAEL dla wieku produkcyjnego z podziałem na płeć

a/współczynnik aktywności zawodowej

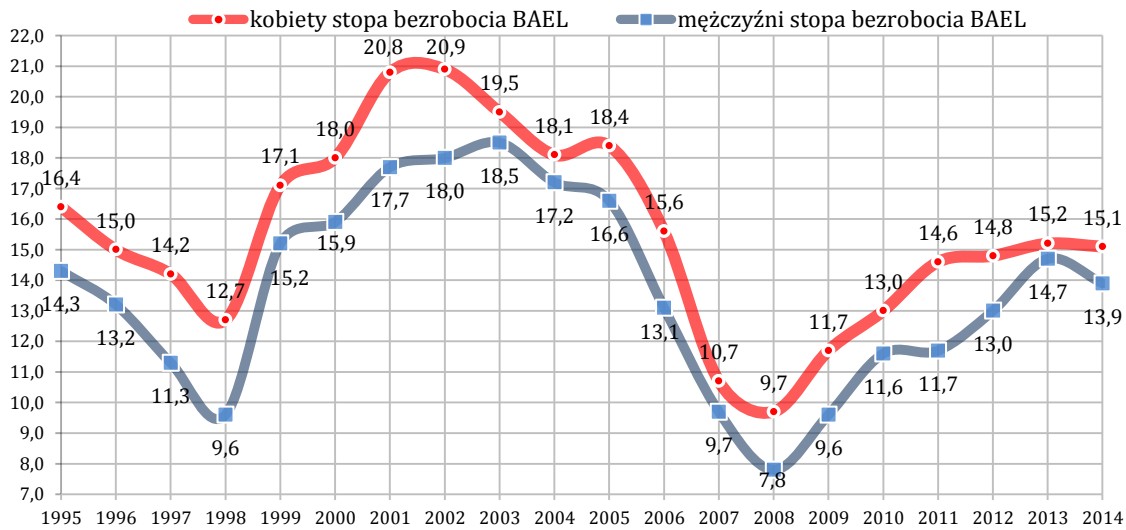
b/wskaźnik zatrudnienia

² Są zamieszczane on-line według ustalonych przekrojów tematycznych. Badanie aktywności ekonomicznej ludności realizowane jest w odstępach kwartalnych, w celu uzyskania porównywalności jego wyników z regionami państw członkowskich UE

³ Analizowane dane z zakresu lat 1995-2014 w ujęciu średniorocznym.

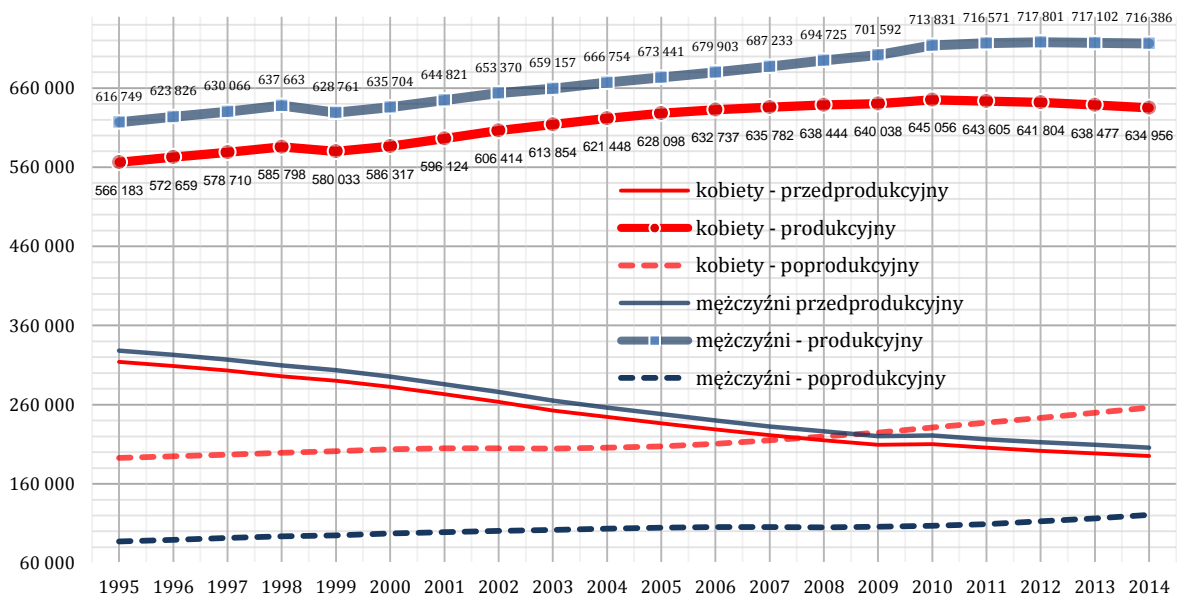
c/stopa bezrobocia BAEL

Podział ze względu na ludność w wieku produkcyjnym oraz przed i po produkcyjnym również wypada niekorzystnie dla kobiet. Przewaga mężczyzn występuje wśród ludności będącej w wieku produkcyjnym. Przy jednocześnie wysokim bezrobociu rejestrowanym świadczy o znacznym jego poziomie wśród kobiet. Skoro w ogólnej populacji ludności będącej w wieku produkcyjnym przeważają mężczyźni, to wśród bezrobotnych powinni również stanowić większość – a tak nie jest.

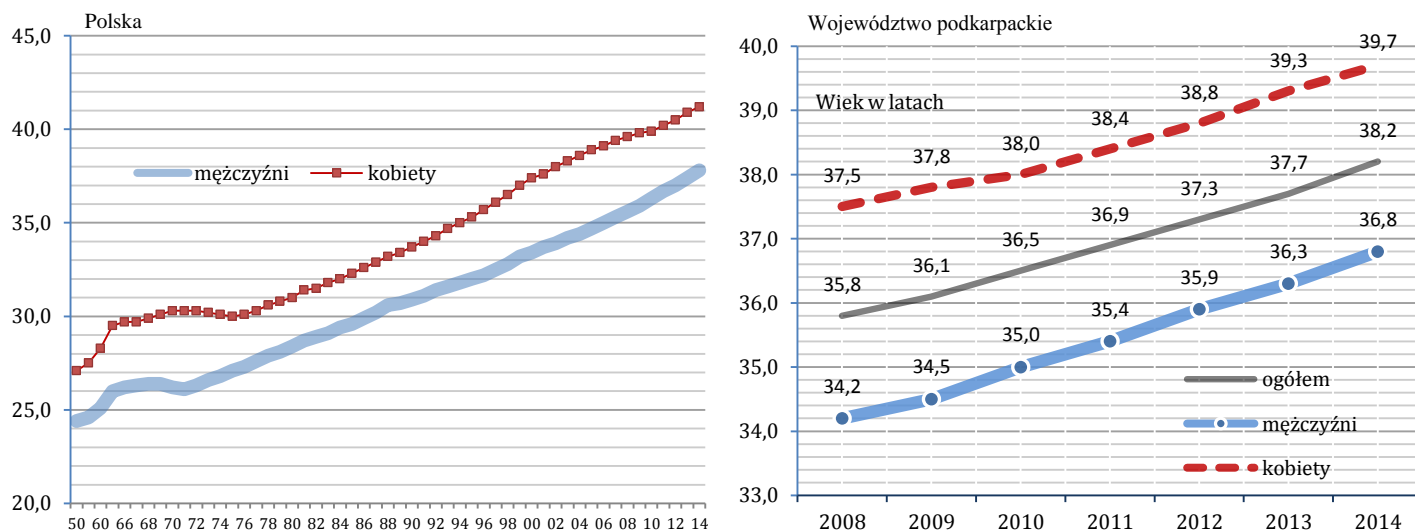
Więcej mężczyzn odnotowano również w wieku przedprodukcyjnym, ale już większość w tym przekroju nie była aż tak widoczna jak dla wieku produkcyjnego (bliższe odległości dla analizowanych serii danych – świadczące o mniejszych różnicach). Kobiety stanowią większość tylko w wieku poprodukcyjnym.

Ludność w podziale na kategorie ekonomiczne i płeć

Zarówno w grupie mężczyzn jak i kobiet można odnotować spadek ludności w wieku przedprodukcyjnym, a wzrost w wieku poprodukcyjnym. Tendencje dla wieku produkcyjnego – najbardziej istotnego z perspektywy rynku pracy – zarówno dla kobiet jak i mężczyzn od 2010 r. wykazują niewielki spadek. Może on oznaczać szerszą sekwencję spadkową, prognozowaną przez GUS w kolejnych latach. Syntezę w zakresie wzrostu wieku ludności stanowi mediana wieku.

MEDIANA WIEKU LUDNOŚCI

Niekorzystne procesy demograficzne mogą być w pewnym stopniu niwelowane przez większy przyrost naturalny (przewaga urodzeń żywych nad zgonami) oraz ograniczenie zjawiska emigracji na stałe. Jednakże trudno jest realnie ograniczyć zjawisko wyjazdów do pracy w krajach UE, które dotychczas posiadały wyższy stopień rozwoju społeczno-gospodarczego⁴.

Szereg działań podejmowanych przez partnerów rynku pracy mających wpływ na procesy zachodzące w gospodarce regionu warunkuje sytuację kobiet na rynku pracy. Z powyżej wymienionych zagadnień i problemów dotyczących tej tematyki i wynikających z nich wskaźników, określających stopień rozwoju społeczno – gospodarczego, znaczny wpływ na sytuację kobiet na rynku pracy ma stan rozwoju nowych inwestycji, w tym ilość i jakość firm funkcjonujących w województwie.

Zamiana negatywnych tendencji mogących w większym stopniu doprowadzić do wyrównania szans na rynku pracy może nastąpić w dłuższym okresie czasu. Do głównych determinantów tego stanu dla analizowanej zbiorowości można zaliczyć

⁴ Gdy samego zjawiska emigracji nie można ograniczyć, można wpłynąć na czas jego trwania. Następuje wówczas ograniczenie emigracji stałej, a nie sam fakt stałego pobytu za granicą. Czas emigracji jest w pewnym sensie warunkowany rytmem zatrudnienia.

uwarunkowania związane z kondycją i strukturą gospodarki nie tylko w województwie, ale również w kraju. Procesy gospodarcze zachodzące w regionie Polski południowo-wschodniej są warunkowane przez szersze czynniki i nakłady inwestycyjne, nie kumulujące się tylko w regionach o znacznej liczbie zrealizowanych nowych inwestycji. Nie bez znaczenia jest również kontynuacja wielu istotnych procesów prowadzących do osiągnięcia standardów krajów tzw. „starej unii” /UE-15/ tj. regionów o znacznym stopniu industrializacji i urbanizacji, których rozwój gospodarczy w ramach prywatnej własności jest wspierany przez instytucje państwowe i oddolne organizacje zakładane przez uczestników społeczności lokalnych.

Rozwój gospodarczy w krajach UE-15 był pozytywnie skorelowany z niskim poziomem bezrobocia (zarówno dla kobiet jak i mężczyzn) i szybszym rozwojem regionalnym odnotowanym w niektórych krajach Europy Zachodniej. Aktualnie jednym z podstawowych celów polityki UE jest wyrównanie dysproporcji mierzonych wskaźnikami, a dotyczących stopnia rozwoju w sferze gospodarczej i społecznej. Rozwój ten nie powinien być projektowany tylko na obszarach, które już aktualnie posiadają znaczny stopień rozwoju strukturalnego i zasobów ludzkich⁵.

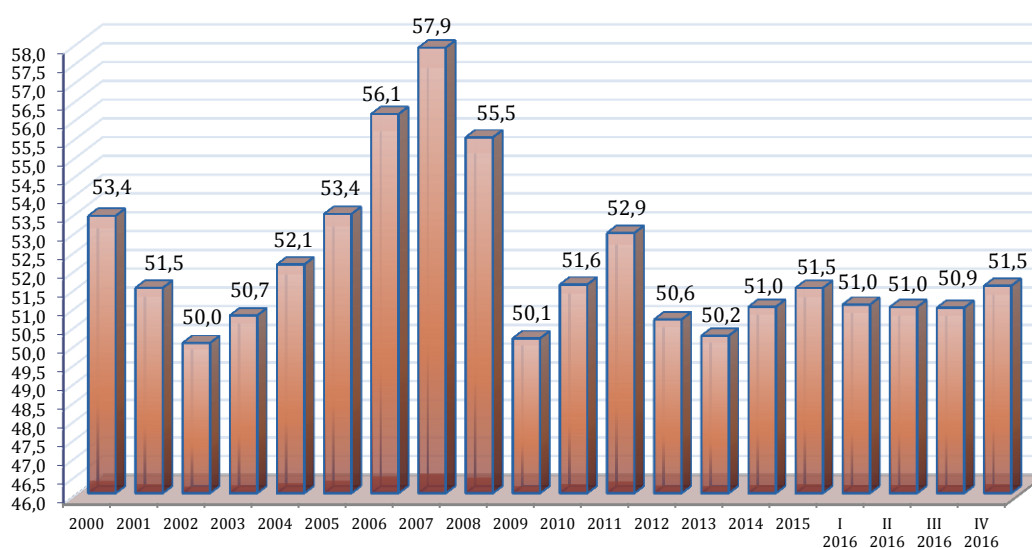
Informacje o sytuacji kobiet na rynku pracy w województwie podkarpackim opracowano na podstawie danych statystycznych zawartych w sprawozdawczości rynku pracy oraz załączników do dokumentów – charakteryzujących strukturę bezrobotnych kobiet zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy według określonych cech społeczno – demograficznych (wieku, wykształcenia, stażu pracy i czasu pozostawania bez zatrudnienia). Dane są dostępne również według klasyfikacji zawodów i specjalności – stosowanej w badaniach rynku pracy. Stanowiącej cenne źródło informacji na temat struktury zawodowej osób bezrobotnych.

⁵ Warto nadmienić, że wiele korzystnych zjawisk i tendencji końca ostatniej dekady XX w. spowolniło swój proces w wyniku pojawiających się trudności niektórych krajów należących do strefy euro, spowodowanych zbyt wysokim poziomem zadłużenia wewnętrznego, zakłóceniami w pozyskaniu nowych rynków zbytu, a także postępującym rozwarstwieniem między znacznym oprocentowaniem zobowiązań finansowych w tym kredytów dla osób fizycznych i niskimi odsetkami od lokat bankowych (dotyczy rynku międzybankowego i podmiotów zewnętrznych). Prowadzi to pośrednio do wzrostu długu publicznego. Skutki tych przekształceń odczuwalne są również i w Polsce, jako kraju członkowskim Unii Europejskiej. Możliwe, że do *european currency value* i uzyskania odpowiedniej wymiennalności towarowo – pieniężnej z krajami strefy euro (korzystnej dla Polski) wcale nie jest potrzebna rezygnacja ze złotego. Znaczna wymiana gospodarcza pomiędzy krajami EWG następowała nawet wówczas, gdy nie było euro, a na rynku między bankowym funkcjonował ECU. Historia ekonomii potwierdza, że współpracujące mniejsze organizmy gospodarcze są bardziej trwale od centralnie zarządzanych korporacji. Podczas kryzysów organizmy federacyjne są w stanie skuteczniej przeciwdziałać negatywnym konsekwencjom niepotrzebnego i zbyt ścisłego zjednoczenia. Dowodzi tego historia Cesarstwa Rzymskiego. Jedną z przyczyn jego upadku był właśnie wspólny pieniądz. Ograniczenia rozwoju gospodarki globalnej wpływają pośrednio na regionalny rynek pracy, warunkując dostępność miejsc zatrudnienia i innej pracy zarobkowej, poziom bezrobocia, również wśród bezrobotnych kobiet – grupie pozostającej w trudniejszej sytuacji społeczno – zawodowej na lokalnym rynku pracy.

I. BEZROBOTNE KOBIETY A OSOBY BĘDĄCE W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY

Według stanu na koniec 31. XII. 2015 r. w województwie podkarpackim zarejestrowanych było 63 579 bezrobotnych kobiet, które stanowiły 51,5% - ponad połowę ogólnej liczby bezrobotnych. W porównaniu do stanu z końca grudnia 2007 r. (57,9%) udział procentowy bezrobotnych kobiet w ogólnej liczbie osób bezrobotnych zmniejszył się o 6,4%⁶. W porównaniu do stanu z końca 2014 r. wzrósł o 0,5%.

UDZIAŁ BEZROBOTNYCH KOBIET W OGÓLNEJ LICZBIE BEZROBOTNYCH 2000 - 2016 r.

Liczbowo – w porównaniu do analogicznego okresu roku ubiegłego (31. XII. 2014 r. – 70 305 bezrobotnych kobiet) odnotowano spadek o 6 726 osób.

PODSTAWOWE DANE DOTYCZĄCE SYTUACJI KOBIET NA RYNKU PRACY. BADANIE AKTYWNOŚCI EKONOMICZNEJ LUDNOŚCI, IV KWARTAŁ 2015 r.

Kategorie badania aktywności ekonomicznej	Płeć	Ogółem (w tys.)	Kobiety (w tys.)	% ⁷	Mężczyźni	%
1		2	3	4	5	6
Ludność ogółem [w tys.]		1 652	851	51,5%	801	48,5%
Aktywni zawodowo [w tys.]		898	397	44,2%	501	55,8%
W tym: Pracujący [w tys.]		793	349	44,0%	444	56,0%

⁶ Procentowy udział dotyczy ogólnej liczby osób bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w województwie podkarpackim. Zakres osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy zawarty w niniejszym opracowaniu zawiera subpopulację osób bezrobotnych, które można wyodrębnić ze względu na podobną sytuację na rynku pracy i obowiązującą statystykę publiczną dotyczącą możliwości uzyskania danych w tym zakresie w postaci zbiorczych zestawień statystycznych.

⁷ Zarówno wartości procentowe jak liczbowe mogą nie sumować się do ogółem.

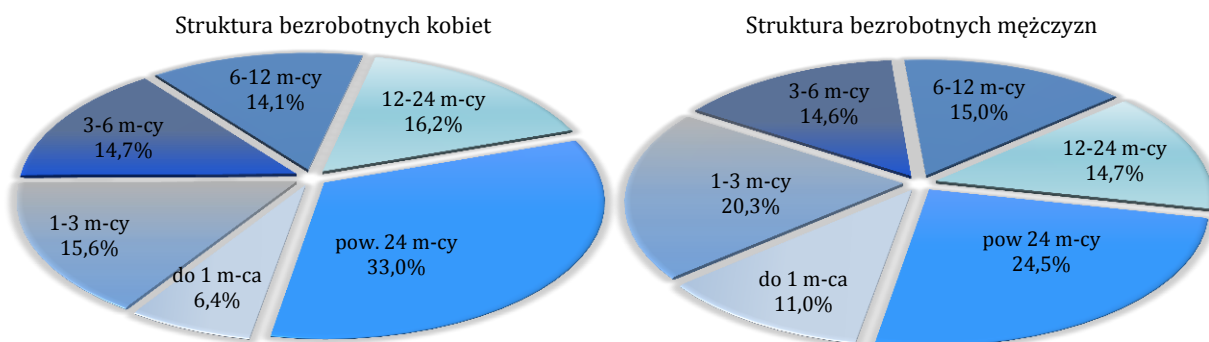
Bezrobotni [w tys.]	105	48	45,7%	56	53,3%
Bierni zawodowo [w tys.]	754	454	60,2%	300	39,8%
Wskaźniki wynikające z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności					
Współczynnik aktywności zawodowej [w %]*	54,4	---	46,7	---	62,5
Wskaźnik zatrudnienia [w %]*	48,0	---	41,0	---	55,4
Stopa bezrobocia wg BAEL [w %]*	11,7	---	12,1	---	11,2

Źródło: Urząd Statystyczny w Rzeszowie, Aktywności ekonomiczna ludności w województwie podkarpackim IV kwartał 2015 r. opracowania sygnalne, grudzień 2015 r.

*Zamieszczone wskaźniki pozwalają określić sytuację kobiet na rynku pracy i poprzez zastosowanie tej samej metody badań pozwalają na porównania w aspekcie lokalnego rynku pracy.

Warto również przytoczyć kilka danych liczbowych na temat struktury według czasu pozostawania bez pracy, wieku, wykształcenia i stażu pracy odnotowanych w grupie bezrobotnych kobiet.⁸

Czas pozostawania bez pracy a płeć. Według stanu na 31. XII. 2015 r. odnotowano większą liczbę bezrobotnych kobiet powyżej 24 miesięcy (33,0% w grupie kobiet oraz 24,5% mężczyzn). Czas pozostawania bez pracy powyżej 24 miesięcy był związany z wydłużającym się okresem oczekiwania na możliwość uzyskania oferty pracy.

Kobiety obejmowały również większość w przedziale od 12 do 24 miesięcy, odpowiednio: 16,2% kobiet i 14,7% mężczyzn. Gdy następowało skrócenie czasu pozostawania bez pracy – mężczyźni przeważali w następujących przedziałach: ze znaczną przewagą – do 1 miesiąca (11,0% do 6,4%), od 1 do 3 miesięcy (20,3% do 15,6% dla kobiet). Mniejsze różnice dotyczyły czasu pozostawania bez pracy od 6 do 12 miesięcy (15,0% dla mężczyzn do 14,1% dla kobiet). W przedziale od 3 do 6 miesięcy odnotowano niewielką przewagę kobiet (14,7% do 14,6%). Bezrobocie długoterminowe

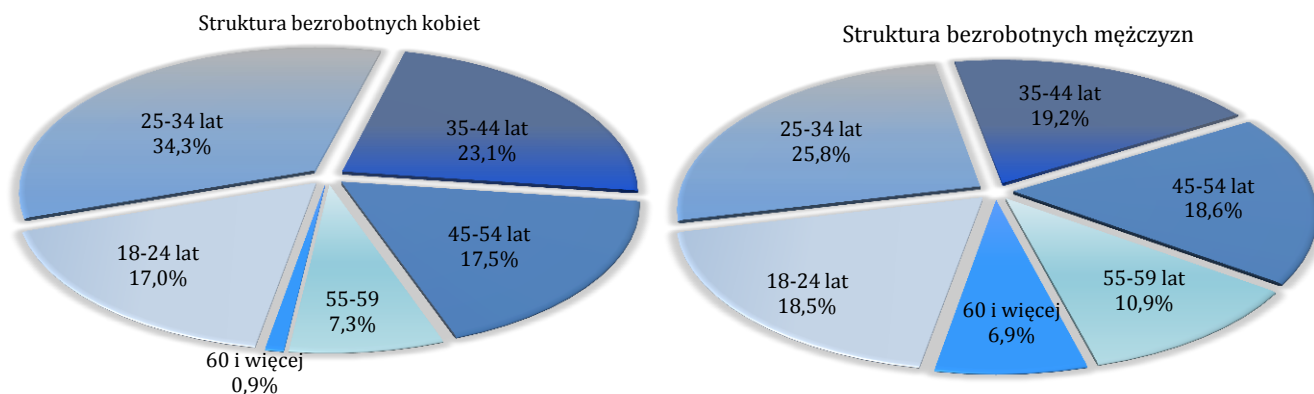
⁸ Dane wynikają ze statystyk powiatowych urzędów pracy realizowanych w ramach statystyki publicznej.

jest bardziej związane z grupą bezrobotnych kobiet, o czym świadczy dłuższy czas pozostawania bez pracy.

BEZROBOTNI WG CZASU POZOSTAWANIA BEZ PRACY I PŁCI

Czas pozostawania bez pracy	ogółem	proc.	kobiety	proc.	mężczyźni	proc.	K %	M %	---
do 1 m-ca	10 677	8,6%	4 079	6,4%	6 598	11,0%	38,2	61,8	100,0
od 1 do 3 m-cy	22 088	17,9%	9 950	15,6%	12 138	20,3%	45,0	55,0	100,0
od 3 do 6 m-cy	18 058	14,6%	9 321	14,7%	8 737	14,6%	51,6	48,4	100,0
od 6 do 12 m-cy	17 935	14,5%	8 948	14,1%	8 987	15,0%	49,9	50,1	100,0
od 12 do 24 m-cy	19 090	15,5%	10 279	16,2%	8 811	14,7%	53,8	46,2	100,0
pow. 24 m-cy	35 666	28,9%	21 002	33,0%	14 664	24,5%	58,9	41,1	100,0
razem	123 514	100,0%	63 579	100,0%	59 935	100,0%	---	---	---

Wiek a płeć. Rozkład według wieku prezentuje również znaczny udział bezrobotnych kobiet wśród osób młodych, pozostających bez zatrudnienia.

Spośród zarejestrowanych kobiet w urzędach pracy na koniec grudnia 2015 r. najliczniejszymi rocznikami były następujące grupy wiekowe ujęte w przedziałach wieku:

- od 25 do 34 lat (34,3%),
- od 35 do 44 lat (23,1%),
- od 45 do 54 lat (17,5%),
- od 18 do 24 lat (17,0%)⁹.

Najbardziej liczny przedział osób bezrobotnych to wiek od 25 do 34 lat zarówno w grupie kobiet jak i mężczyzn.

⁹ Odsetki zostały obliczone w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych w grupie kobiet i w grupie mężczyzn pozostających w statystykach PUP.

BEZROBOTNI WG WIEKU I PŁCI

Wiek osób bezrobotnych w PUP	ogółem	%	kobiety	%	mężczyźni	%	K %	M %	---
18-24 lat	21 884	17,7%	10 785	17,0%	11 099	18,5%	49,3	50,7	100,0
25-34 lat	37 275	30,2%	21 805	34,3%	15 470	25,8%	58,5	41,5	100,0
35-44 lat	26 159	21,2%	14 669	23,1%	11 490	19,2%	56,1	43,9	100,0
45-54 lat	22 287	18,0%	11 117	17,5%	11 170	18,6%	49,9	50,1	100,0
55-59 lat	11 206	9,1%	4 648	7,3%	6 558	10,9%	41,5	58,5	100,0
60 lat i więcej	4 703	3,8%	555	0,9%	4 148	6,9%	11,8	88,2	100,0
razem	123 514	100,0%	63 579	100,0%	59 935	100,0%	---	---	---

Analizując selektywnie poszczególne przedziały wieku w najliczniejszym przedziale mężczyźni stanowili 41,5%, a kobiety 58,5%. Drugą pod względem wielkości udziałów procentowych była grupa od 35 do 44 lat, gdzie kobiety stanowiły większość osób bezrobotnych w tym wieku – 56,1% ogółu bezrobotnych do 43,9% mężczyzn. Wśród bezrobotnych od 18 do 24 lat kobiety stanowiły 49,3% ogółu bezrobotnych w tym przedziale wiekowym (mężczyźni 50,7%). W stosunku do bezrobotnych ogółem w dwóch najbardziej kumulatywnych przedziałach wieku tj. 25–34 i 35–44 lat kobiety stanowiły więcej niż połowa osób bezrobotnych. Porównując wiek i płeć w strukturze osób bezrobotnych zauważymy, że bezrobocie jako problem w większym stopniu dotyczy kobiet w wieku 25 – 44 lat niż mężczyzn – w wieku znacznej aktywności zawodowej¹⁰.

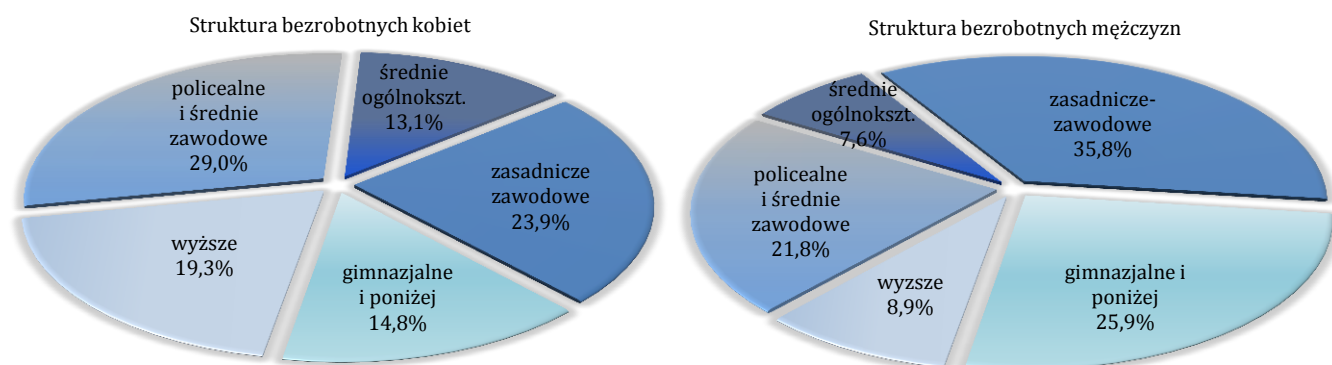
W starszym wieku w strukturze bezrobocia rejestrowanego spada udział bezrobotnych kobiet w większym stopniu niż mężczyzn. Najmniejszy odsetek kobiet odnotowano w wieku 60 i więcej lat – 11,8%, gdzie w tej kategorii statystycznej przeważają bezrobotni mężczyźni stanowiący 88,2% w stosunku do ogółu bezrobotnych w tym przedziale wiekowym¹¹.

Poziom wykształcenia a płeć. Trudności w zdobyciu przez kobiety zatrudnienia nie eliminował ich wyższy poziom wykształcenia. Porównując wykształcenie bezrobotnych kobiet i mężczyzn zauważymy, że kobiety podczas rejestracji w powiatowych urzędach województwa podkarpackiego legitymowały się częściej wyższym poziomem wykształcenia (19,3% kobiet w stosunku do 8,9% mężczyzn). Pomimo mniejszej powszechności wykształcenia wyższego w ogólnej strukturze

¹⁰ Odsetki zostały obliczone w stosunku do liczby bezrobotnych ogółem w danej grupie wiekowej według stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. n ogółem 18 do 24 lat=21 884=100%, n ogółem 25 do 34 lat=37 275=100%, n ogółem 35 do 44 lat=26 159=100%. Wartości procentowe pokazują rozkład w danej grupie wiekowej.

¹¹ Za 100,0 % przyjmujemy ogólną liczbę bezrobotnych w grupie wieku 60 lat i więcej, a odsetki są obliczone w rozkładzie na kobiety i mężczyzn.

ludności, w statystyce bezrobotnych kobiet odnotowano znaczny udział tego typu wykształcenia, co jednoznacznie świadczy o charakterze zjawiska.

STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA WYŻSZEGO WG WOJEWÓDZTW

województwa	ludność ogółem	wykształcenie wyższe	%
POLSKA	33 505 264	5 693 731	17,0
DOLNOŚLĄSKIE	2 563 833	431 267	16,8
KUJAWSKO-POMORSKIE	1 818 902	255 989	14,1
LUBELSKIE	1 892 192	305 877	16,2
LUBUSKIE	887 693	127 813	14,4
ŁÓDZKIE	2 234 081	360 858	16,2
MAŁOPOLSKIE	2 877 337	494 005	17,2
MAZOWIECKIE	4 566 700	1 076 134	23,6
OPOLSKIE	899 003	122 193	13,6
PODKARPACKIE	1 835 795	265 979	14,5
PODLASKIE	1 049 152	167 715	16,0
POMORSKIE	1 953 779	344 122	17,6
ŚLĄSKIE	4 076 666	649 559	15,9
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1 124 025	180 559	16,1
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1 254 206	176 161	14,0
WIELKOPOLSKIE	2 967 657	485 718	16,4
ZACHODNIOPOMORSKIE	1 504 243	249 782	16,6

Źródło: NSP 2011.

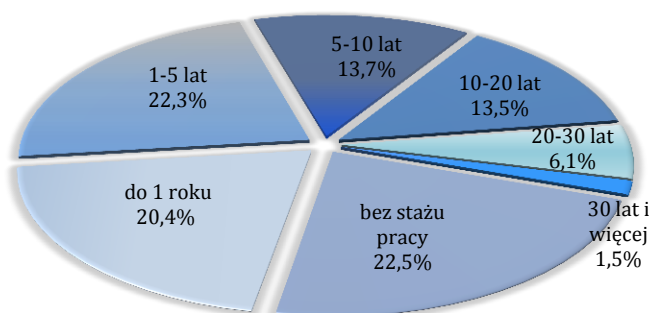
Kobiety stanowią przewagę wśród osób z wykształceniem wyższym (69,6%), średnim ogólnokształcącym (64,7%) jak również w przypadku wykształcenia policealnego i średniego zawodowego (58,5%). Mężczyźni częściej legitymowali się wykształceniem gimnazjalnym i niższym (62,3%) i zasadniczym zawodowym (58,6%).

BEZROBOTNI WG WIEKU I WYKSZTAŁCENIA

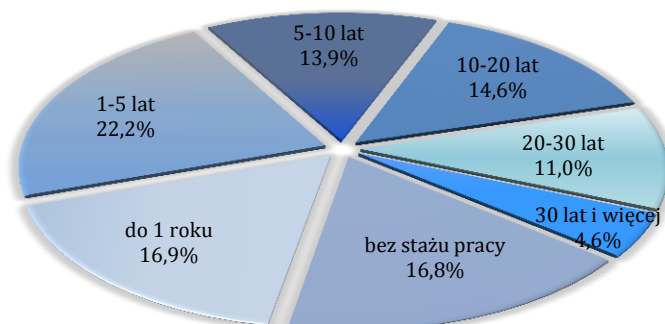
Bezrobotni według wykształcenia	ogółem	%	kobiety	%	mężczyźni	%	K %	M %	---
wyższe	17 588	14,2%	12 239	19,3%	5 349	8,9%	69,6	30,4	100,0
policealne i średnie zawodowe	31 542	25,5%	18 448	29,0%	13 094	21,8%	58,5	41,5	100,0
średnie ogólnokształcące	12 875	10,4%	8 332	13,1%	4 543	7,6%	64,7	35,3	100,0
zasadnicze zawodowe	36 625	29,7%	15 170	23,9%	21 455	35,8%	41,4	58,6	100,0
gimnazjalne i poniżej	24 884	20,1%	9 390	14,8%	15 494	25,9%	37,7	62,3	100,0
razem	123 514	100,0%	63 579	100,0%	59 935	100,0%	---	---	---

Staż pracy a płeć. W strukturze bezrobotnych kobiet przeważają osoby, które przed zarejestrowaniem się w PUP nigdy jeszcze nie były oficjalnie zatrudnione na umowę o pracę, lub posiadają bardzo krótki okres zatrudnienia w danej firmie. Niejednokrotnie brak legalnego zatrudnienia nie pozwala na wykazanie przez pracodawcę (w obowiązkowych dokumentach) stażu pracy przepracowanego w firmie lub w stosunku do terenu wiejskich – może świadczyć w ogóle o braku możliwości zatrudnienia poza rolnictwem.

Struktura bezrobotnych kobiet

Struktura bezrobotnych mężczyzn

Ponadto 20,4% bezrobotnych kobiet legitymowało się krótkim stażem, nie przekraczającym jednego roku. Analogiczny odsetek w grupie mężczyzn wynosił 16,9%. Obliczone grupy z krótkim stażem pracy (do 5 lat) stanowiły 42,7% ogółu kobiet (dla mężczyzn analogicznie – 39,1%).

BEZROBOTNI WG WIEKU I STAŻU PRACY

Staż pracy	ogółem	%	kobiety	%	mężczyźni	%	K %	M %	---
do 1 roku	23 095	18,7%	12 960	20,4%	10 135	16,9%	56,1	43,9	100,0
od 1-5 lat	27 463	22,2%	14 181	22,3%	13 282	22,2%	51,6	48,4	100,0
od 5-10 lat	17 023	13,8%	8 688	13,7%	8 335	13,9%	51,0	49,0	100,0
od 10-20 lat	17 334	14,0%	8 609	13,5%	8 725	14,6%	49,7	50,3	100,0
od 20-30 lat	10 465	8,5%	3 869	6,1%	6 596	11,0%	37,0	63,0	100,0
30 lat i więcej	3 723	3,0%	960	1,5%	2 763	4,6%	25,8	74,2	100,0
bez stażu pracy	24 411	19,8%	14 312	22,5%	10 099	16,8%	58,6	41,4	100,0
	123 514	100,0%	63 579	100,0%	59 935	100,0%	---	---	---

W końcu 2015 r. bezrobotne kobiety bez stażu pracy stanowiły 58,6% ogółu bezrobotnych (analogicznie – mężczyźni 41,4%). Znaczna część bezrobotnych zarówno ogółem jak i w rozkładzie na płeć (bardziej niekorzystnym dla kobiet) nie posiadała preferowanego przez pracodawców przy zatrudnianiu stażu zawodowego lub posiadała bardzo krótki udokumentowany czas zatrudnienia – do 1 roku (łącznie 18,7% ogółu bezrobotnych, a w podziale na płeć 56,1% kobiet do 43,9% mężczyzn).

Bezrobotni będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy a płeć. Rozkład osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy zaprezentowano w zestawieniu poniżej. Poszczególne udziały osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy w ogólnej liczbie zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy zamieszczono według stanu na 31. XII. 2015 roku ¹².

BEZROBOTNI W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY. STAN NA 31. XII. 2015 r.

WYSZCZEGÓLNIENIE	LICZBA		KOBIECY	%**	MĘŻCZYŹNI	%**
	BEZRO- BOTNYCH OGÓŁEM	%*				
1	2	3	4	5	6	7
DO 30 ROKU ŻYCIA	42 524	34,4	22 727	18,4	19 797	16,0
W TYM BEZROBOTNI DO 25 ROKU ŻYCIA	21 884	17,7	10 785	8,7	11 099	9,0
DŁUGOTRWALE BEZROBOTNI	74 688	60,5	41 123	33,3	33 565	27,2
POWYŻEJ 50 ROKU ŻYCIA	27 449	22,2	10 777	8,7	16 672	13,5
KORZYSTAJĄCE ZE ŚWIADCZEŃ POMOCY SPOŁECZNEJ	3 175	2,6	1 956	1,6	1 219	1,0
POSIADAJĄCY CO NAJMNIEJ JEDNO DZIECKO DO 6 ROKU ŻYCIA	19 273	15,6	14 979	12,1	4 294	3,5
POSIADAJĄCY CO NAMNIEJ JEDNO DZIECKO NIEPEŁNOSPRAWNE DO 18 ROKU ŻYCIA	154	0,1	88	0,1	66	0,1
BEZROBOTNI NIEPEŁNOSPRAWNI	5 652	4,6	2 715	2,2	2 937	2,4

Źródło: Sprawozdanie o rynku pracy MPiPS-01 za grudzień 2015 r.

*Dane dotyczące udziału ogółu osób bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy wyliczone zostały w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

**Dane dotyczące udziału bezrobotnych kobiet oraz mężczyzn będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy zostały również obliczone w stosunku do ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych.

¹² Wobec nowych rozwiązań ustawowych, w zakresie bezrobotnych będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy (art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy) ustawodawca poszerzył zakres osób będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy o bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej oraz zmienił zakres bezrobotnych będących do 25 roku życia – na będących do 30 roku życia – pozostawiając jednocześnie w statystyce rynku pracy również kategorię bezrobotnych do 25 roku życia. Granica wieku bezrobotnych samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia została przesunięta na 6 rok życia dziecka. Zmieniono również sam zakres pojęcia, ponieważ obecnie wystarczy już tylko sam fakt „posiadania co najmniej jednego dziecka do 6 roku życia”, a nie fakt „samotnego wychowywania”. W okresie 2014 r. (z datą obowiązywania od 1 stycznia 2015 r.) zdefiniowano nową grupę bezrobotnych pozostających w szczególnej sytuacji na rynku pracy – osoby wychowujące co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia. Zakres pozostałych trzech grup będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy pozostał bez zmian, co dotyczyło następujących: bezrobotnych długotrwale, bezrobotnych powyżej 50 roku życia i bezrobotnych niepełnosprawnych. Ustawodawca zrezygnował z uznania grupy wcześniej wymienionej jako będący w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych. Aktualnie w świetle nowych unormowań prawnych grupa ta nie posiada szczególnego statusu na rynku pracy. Sam fakt braku kwalifikacji zawodowych lub doświadczenia zawodowego nie jest wystarczający do uzyskania statusu osoby będącej w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Zmiany dotyczyły również bezrobotnych kobiet, które w niektórych grupach stanowią większość.

W przypadku osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej (61,6%); osób bezrobotnych posiadających co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia (77,7%); oraz osób bezrobotnych posiadających co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia (57,1%) – większość stanowią kobiety ¹³.

BEZROBOTNI W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY – Rozkład procentowy wg płci					
osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy	ogółem bezrobotni	w tym kobiety	K %	M %	%
do 30 roku życia	42524	22727	53,4	46,6	100,0
w tym do 25 roku życia	21884	10785	49,3	50,7	100,0
długotrwale bezrobotne	74688	41123	55,1	44,9	100,0
powyżej 50 roku życia	27449	10777	39,3	60,7	100,0
korzystające ze świadczeń pomocy społecznej	3175	1956	61,6	38,4	100,0
posiadające co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia	19273	14979	77,7	22,3	100,0
posiadające co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	154	88	57,1	42,9	100,0
niepełnosprawni	5652	2715	48,0	52,0	100,0
razem	110 891	58 148	---	---	---

II. BEZROBOTNE KOBIETY W STATYSTYKACH PUP

Najwyższą liczbę bezrobotnych kobiet odnotowano w powiatach: jasielskim (4 476), mieście na prawach powiatu – Rzeszowie (4 296), powiecie rzeszowskim (4 286), jarosławskim (4 074), , dębickim (3 809), mieleckim (3 692) i brzozowskim (3 294).

BEZROBOTNE KOBIETY WG POWIATÓW W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM. STAN NA 31. XII. 2015 r.

Powiatowe Urzędy Pracy w województwie podkarpackim	bezrobotni ogółem	w tym:		z kolumny 3	
		bezrobotne kobiety	w %	długotrwale bezrobotne	w % (k. 5 : 3)
1	2	3	4	5	6
bieszczadzki	1 788	935	52,3	591	63,2
brzozowski	6 032	3 294	54,6	2 435	73,9
dębicki	6 587	3 809	57,8	2 363	62,0
jarosławski	8 315	4 074	49,0	2 882	70,7
jasielski	8 091	4 476	55,3	3 143	70,2
kolbuszowski	3 175	1 581	49,8	956	60,5
krośnieński	5 041	2 753	54,6	1 640	59,6
leski	2 486	1 186	47,7	703	59,3
leżajski	4 809	2 387	49,6	1 605	67,2
lubaczowski	3 360	1 559	46,4	911	58,4
łańcucki	4 691	2 202	46,9	1 396	63,4
mielecki	7 114	3 692	51,9	2 096	56,8

¹³ Warto nadmienić, że kobiety w świetle nowych rozwiązań ustawowych (nowelizacja z dnia 27 maja 2014 r.) nie są grupą będącą z samej definicji ustawowej w szczególnej sytuacji na rynku pracy – art. 49. W ramach ustawowych form pomocy realizowanych przez powiatowe urzędy pracy bezrobotne kobiety korzystają z aktywnych form promocji zatrudnienia na takich samych zasadach jak inne grupy osób bezrobotnych, niewymienione przez ustawodawcę – jako pozostające szczególny status na rynku pracy powiązany z możliwością korzystania z aktywnych form w pierwszej kolejności, większym zakresie lub dłuższym czasie trwania aktywizacji. Korzystniejsza jest pomoc oferowana w ramach projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, które są dostosowane dla pobudzenia aktywności ekonomicznej w grupie kobiet pozostających bez stałego lub czasowego zatrudnienia, często mieszkających na wsi

nizański	4 603	2 219	48,2	1 415	63,8
przemyski	5 036	2 532	50,3	1 622	64,1
przeworski	5 675	2 930	51,6	2 037	69,5
ropczycko – sędziszowski	4 882	2 590	53,1	1 703	65,8
rzeszowski	8 878	4 286	48,3	2 615	61,0
sanocki	4 036	2 019	50,0	1 150	57,0
stalowowolski	4 215	2 280	54,1	1 473	64,6
strzyżowski	5 448	2 829	51,9	2 033	71,9
tarnobrzeski	2 542	1 363	53,6	831	61,0
Krosno	1 796	949	52,8	587	61,9
Przemyśl	4 100	2 117	51,6	1 499	70,8
Rzeszów	8 463	4 296	50,8	2 621	61,0
Tarnobrzeg	2 351	1 221	51,9	816	66,8
Razem	123 514	63 579	51,5	41 123	64,7

Najniższą liczbę bezrobotnych kobiet odnotowano w następujących powiatach: bieszczadzkim (935), m. Krośnie (949), leskim (1 186), m. Tarnobrzegu (1 221), powiecie tarnobrzeskim (1 363), lubaczowskim (1 559), kolbuszowskim (1 581), sanockim (2 019), m. Przemyślu (2 117), powiecie łańcuckim (2 202) i nizańskim (2 219).

III. AKTYWNE FORMY PROMOCJI ZATRUDNIENIA W GRUPIE BEZROBOTNYCH KOBIET

Ustawodawca nie zastosował wyłączenia pewnych aktywnych form przydatnych dla aktywizacji zawodowej kobiet. Szereg form wsparcia przewidziano dla osób bezrobotnych (w tym będących w szczególnej sytuacji na rynku pracy) bez względu na płeć.

AKTYWNE FORMY PROMOCJI ZATRUDNIENIA W GRUPIE OSÓB BEZROBOTNYCH W PODZIALE NA PŁEĆ. WOJEWÓDZTWO PODKARPACKIE

		Kończący dana formę*			Podejmujący zatrudnienie**			Efektywność***		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015	2013	2014	2015
Szkolenia	ogółem	5 566	5054	4143	2 574	2634	2303	46,2	52,1	55,6
	kobiety	1 856	1574	1285	730	702	563	39,3	44,6	43,8
	mężczyźni	3 710	3480	2858	1 844	1932	1740	49,7	55,5	60,9
Staże	ogółem	16 772	15244	14044	10 973	11215	11424	65,4	73,6	81,3
	kobiety	11 385	10120	9623	7 346	7338	7742	64,5	72,5	80,5
	mężczyźni	5 387	5124	4421	3 627	3877	3682	67,3	75,7	83,3
Przygotowanie zawodowe dorosłych	ogółem	28	27	6	8	13	4	28,6	48,1	66,7
	kobiety	17	16	5	5	7	4	29,4	43,8	80,0
	mężczyźni	11	11	1	3	6	0	27,3	54,5	0,0
Prace interwencyjne	ogółem	3 312	3455	2795	2 553	2930	2297	77,1	84,8	82,2
	kobiety	1 959	2019	1636	1 538	1733	1369	78,5	85,8	83,7

	mężczyźni	1 353	1436	1159	1 015	1197	928	75,0	83,4	80,1
Roboty publiczne	ogółem	1 666	1717	2266	876	1219	1923	52,6	71	84,9
	kobiety	700	727	1034	390	554	888	55,7	76,2	85,9
	mężczyźni	966	990	1232	486	665	1035	50,3	67,2	84,0
Prace społecznie użyteczne	ogółem	1 417	1297	1237	321	210	195	22,7	16,2	15,8
	kobiety	761	693	731	194	111	121	25,5	16,0	16,6
	mężczyźni	656	604	506	127	99	74	19,4	16,4	14,6
****Usługi poradnictwa indywidualnego	ogółem	30 138	20948	10970	9 336	7519	5875	31,0	35,9	53,6
	kobiety	15 316	10256	4956	4 746	3631	2693	31,0	35,4	54,3
	mężczyźni	14 822	10692	6014	4 590	3888	3182	31,0	36,4	52,9
Kluby pracy	ogółem	1 347	370	276	210	51	46	15,6	13,8	16,7
	kobiety	1 129	300	242	162	39	40	14,3	13	16,5
	mężczyźni	218	70	34	48	12	6	22,0	17,1	17,6
Zajęcia aktywizacyjne	ogółem	8 858	6751	---	1 645	1724	---	18,6	25,5	---
	kobiety	5 163	4097	---	932	990	---	18,1	24,2	---
	mężczyźni	3 695	2654	---	713	734	---	19,3	27,7	---

*Osoby, które ukończyły daną formę aktywizacji.

**Osoby, które podjęły zatrudnienie w okresie do 3 miesięcy od zakończenia danej aktywnej formy. Przyjęto założenie pochodzące z wcześniejszej metody obliczania wskaźników efektywności, ponieważ dane według nowej metody będą dostępne w 2017 r. za 2016 r. MRPIPS utrzymało jednocześnie załącznik nr 6 do sprawozdania MPiPS-01, na podstawie którego sporządzono powyższe zestawienie.

*** Efektywność obliczono na podstawie danych z załącznika nr 6 do sprawozdania MPiPS-01.

**** Efektywność obliczona w stosunku do osób, które skorzystały z poradnictwa indywidualnego.

Dane statystyczne dotyczą bezrobotnych w podziale na płeć zgodnie z uszczegółowieniem zawartym w opisie poszczególnych grup. Dane liczbowe na podstawie załącznika nr 6 do MPiPS-01.

Aktywizacja bezrobotnych kobiet dotyczyła następujących głównych form promocji zatrudnienia realizowanych przez poszczególne powiatowe urzędy pracy w okresie 2015 r. w województwie podkarpackim. Były to następujące:

- prace interwencyjne – zatrudniono 1 369 z aktywizowanych 1 636 bezrobotnych kobiet,
- staże – zatrudniono 7 742 z aktywizowanych 9 623 bezrobotnych kobiet,
- roboty publiczne – zatrudniono 888 z aktywizowanych 1 034 bezrobotnych kobiet,
- szkolenia – zatrudniono 563 z aktywizowanych 1 285 bezrobotnych kobiet, które ukończyły szkolenie lub przekwalifikowanie.

Podjęcia działalności gospodarczej. Z powodu przyznania dotacji na podjęcie działalności gospodarczej na rachunek własny w okresie 2015 r. wyłączono z ewidencji 1021 bezrobotnych kobiet (w 2014 r. –1 113 kobiet). W okresie 2015 r. odnotowano

wzrost o 92 osoby). W ramach niesubsydiowanego rozpoczęcia działalności gospodarczej na rachunek własny wyłączono z ewidencji bezrobotnych w 2015 r. – 815 kobiet. Ogółem w 2015 r. podjęło działalność gospodarczą 1 836 bezrobotnych kobiet.

Refundacje dla pracodawców. W związku z udzieleniem pracodawcy refundacji kosztów zatrudnienia bezrobotnego, czyli wydatków związanych z utworzeniem nowego stanowiska pracy, rejestry osób bezrobotnych opuściło w okresie 2015 r. – 1615 bezrobotnych kobiet (w 2014 r.– 1 636). Odnotowano spadek w okresie 2015 r. o 21 bezrobotnych kobiet skierowanych na tę formę aktywną) ¹⁴.

IV. NAJSKUTECZNIEJSZE FORMY WSPARCIA W ZAKRESIE EFEKTYWNOŚCI ZATRUDNIENIOWEJ

W okresie 2015 roku najskuteczniejszymi formami wsparcia i aktywizacji zawodowej okazały się być w grupie bezrobotnych kobiet:

- roboty publiczne – 85,9%.
- prace interwencyjne – 83,7%,
- staże – 80,5%,
- przygotowanie zawodowe dorosłych – 80,0%,
- usługi poradnictwa indywidualnego – 54,3% ¹⁵.

AKTYWNE FORMY PROMOCJI ZATRUDNIENIA W PODZIALE NA PŁEĆ

		Porównanie efektywności				
		2012	2013	2014	2015	2012=100%
Szkolenia	ogółem	37,8	46,2	52,1	55,6	17,8
	kobiety	32,8	39,3	44,6	43,8	11,0
	mężczyźni	40,4	49,7	55,5	60,9	20,5
Staże	ogółem	60	65,4	73,6	81,3	21,3
	kobiety	60,1	64,5	72,5	80,5	20,4
	mężczyźni	59,8	67,3	75,7	83,3	23,5
Przygotowanie zawodowe dorosłych	ogółem	34,8	28,6	48,1	66,7	31,9
	kobiety	42,9	29,4	43,8	80,0	37,1
	mężczyźni	22,2	27,3	54,5	0,0	-22,2

¹⁴ Na podstawie artykułu 46 ustawy O promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 roku z późniejszymi zmianami (ustęp 1 punkt 1 i 1a oraz ustęp 1a). Przepis ten ogólnie określa zasady refundacji pracodawcom kosztów utworzenia nowego miejsca pracy dla osoby bezrobotnej w zakresie posiadanych przez powiatowe urzędy pracy środków finansowych. Natomiast ustęp 1 punkt 2 wyżej wymienionej ustawy określa zasady rozpoczęcia działalności gospodarczej przez osoby bezrobotne zarejestrowane w powiatowych urzędach pracy.

¹⁵ Dane dotyczące wskaźników efektywności zestawiono na podstawie sprawozdania MPiPS-01 załącznik nr 6 za okres 2012-2015 w zakresie dostępnych aktywnych programów rynku pracy.

Prace interwencyjne	ogółem	78,7	77,1	84,8	82,2	3,5
	kobiety	82,1	78,5	85,8	83,7	1,6
	mężczyźni	74,6	75	83,4	80,1	5,5
Roboty publiczne	ogółem	55	52,6	71,0	84,9	29,9
	kobiety	57,1	55,7	76,2	85,9	28,8
	mężczyźni	53,6	50,3	67,2	84,0	30,4
Prace społecznie użyteczne	ogółem	26,4	22,7	16,2	15,8	-10,6
	kobiety	27,3	25,5	16,0	16,6	-10,7
	mężczyźni	25,6	19,4	16,4	14,6	-11,0
Usługi poradnictwa indywidualnego	ogółem	25,4	31	35,9	53,6	28,2
	kobiety	25,9	31	35,4	54,3	28,4
	mężczyźni	24,8	31	36,4	52,9	28,1
<u>kluby pracy*</u>	ogółem	13,2	15,6	13,8	16,7	3,5
	kobiety	13,1	14,3	13,0	16,5	3,4
	mężczyźni	13,9	22	17,1	17,6	3,7
Zajęcia aktywizacyjne	ogółem	12,7	18,6	25,5	---	---
	kobiety	11,5	18,1	24,2	---	---
	mężczyźni	14,6	19,3	27,7	---	---

* Z powodu zastosowania komputerowej metody obliczania odsetek mogą nastąpić zaokrąglenia od 0,1 do 0,2 % ¹⁶.

W porównaniu do 2012 r. (=100%) najbardziej popularnymi aktywnymi formami były (z pominięciem mniej licznych kategorii):

- staże – wzrost efektywności, przy dużej liczebności kategorii – o 20,4%,
- usług poradnictwa indywidualnego – o 28,4%,
- szkolenia – o 11,0%.

V. PODSUMOWANIE

Głównymi wskaźnikami definiującymi sytuację kobiet na rynku pracy są informacje wynikające z badania aktywności ekonomicznej ludności. Do ich zakresu możemy zaliczyć kluczowe wskaźniki rynku pracy takie jak współczynnik aktywności zawodowej, wskaźnik zatrudnienia i stopa bezrobocia. Ponadto dostępne są informacje z zakresu statystyki publicznej o stanie i strukturze osób bezrobotnych oraz stopa bezrobocia rejestrowanego. Jak wynika z różnorodnych badań realizowanych

¹⁶ Z uwagi na duże zapotrzebowanie informacyjne, prezentujemy wyniki według metody opracowanej przez MPiPS. Warto wspomnieć o charakterystycznej prawidłowości. Nawet gdy metoda badania zawiera błąd (a każda ma swoich krytyków i apologetów – wymieniających argumenty), to wówczas kiedy bez zmiany metody przeprowadzimy badanie w powtarzalnych okresach – możemy zaobserwować istotne tendencje. Wyniki nowych badań efektywności nie są jeszcze dostępne i będą przez kilka lat niemożliwe do porównania.

w założonych odstępach czasowych na terenie województw, dla bezrobotnych kobiet odnotowano niższy wskaźnik zatrudnienia i współczynnik aktywności zawodowej. Jednoczenie wśród kobiet można odnotować wyższą stopę bezrobocia (BAEL).

Znaczna grupa kobiet (60,2%) w stosunku do adekwatnej dla mężczyzn (39,8%) pozostaje bierna zawodowo. Ponadto dłuższy czas pozostawania bez pracy i wyższy poziom bezrobocia rejestrowanego w grupie kobiet związany jest z wieloma różnicami. Charakter bezrobocia w subpopulacji kobiet na rynku pracy pozostaje niejednorodny. Pomimo głównego trendu polityki równościowej (zalecanej przez dyrektywy UE i potwierdzonej działaniami instytucji publicznych i organizacji pozarządowych, które wdrażają określone programy uwzględniające zasady równości płci – w życie), wiele stowarzyszeń i fundacji zwraca uwagę na zjawisko społecznego wykluczenia pewnej części kobiet (często matek samotnie wychowujących dziecko) i jednocześnie będących w wieku produkcyjnym z czynnego życia zawodowego.

Sytuacje takie dotyczą zarówno terenów miejskich jak i wiejskich. Są bardziej związane z trudną sytuacją życiową oraz niskim stopniem rozwoju ekonomicznego. Na terenach wiejskich lub w niektórych miastach występuje mała liczba firm. Nawet w tych już istniejących pracownicy tracą szansę na wykonywanie niektórych zawodów, bądź muszą je wykonywać w ograniczonym zakresie, wobec redukcji rynków zbytu lub pełnienia dodatkowych obowiązków społecznych czy rodzinnych. Przez to zostaje obniżona szansa na uzyskanie zatrudnienia w większości zawodów odpowiednich do wykształcenia i doświadczenia zawodowego kobiet.

Może to wynikać z utrwalonego podziału na zawody bardziej odpowiednie dla mężczyzn niż dla kobiet. Pewne kierunki kształcenia kumulują w późniejszym czasie niewspółmierny rozkład na płeć. Zjawisko wiąże się z liczbą osób składających podania na określone kierunki kształcenia (w tym studia wyższe), które wybierają osoby młode. Na pewnych kierunkach przeważają kobiety, co w późniejszym czasie zostaje przełożone na specjalistów reprezentujących grupy zawodowe. W ramach niektórych grup więcej jest kobiet, co tworzy zawody bardziej sfeminizowane. W ostatnim czasie proces ten słabnie i na kierunkach, gdzie do tej pory przeważali mężczyźni proporcje zaczynają być bardziej wyrównane, co jest związane ze zmianą świadomości następującą w społeczeństwie. Obserwujemy, że coraz więcej zawodów wcześniej stereotypowo przypisywanych mężczyznom jest wykonywanych przez kobiety np. informatyk lub kierowca zawodowy. Paradoksalnie szereg zawodów stworzyło

możliwości dla zatrudnienia kobiet, ze względu na znaczną emigrację zarobkową mężczyzn.

Obserwujemy w strukturze osób bezrobotnych wyższy poziom wykształcenia kobiet – i w stosunku do mężczyzn – ich znacznie dłuższy czas pozostawania bez pracy. W przypadku dezaktualizacji wiedzy uzyskanej w systemie szkolnictwa w niektórych przypadkach trudniejsza sytuacja kobiet na rynku pracy może być związana – w tym kontekście, nie z samym posiadanym zawodem czy kwalifikacjami, ale z utratą umiejętności w wyniku braku praktycznego wykonywania profesji. Przyczyną tej dysproporcji może być fakt, że pracodawcy w niektórych przypadkach chętniej nawiązują umowę o pracę z mężczyznami, minimalizując ryzyko urlopu macierzyńskiego czy mniejszej dyspozycyjności. Proces ten jednakże słabnie, ponieważ to często kobiety otwierają własną działalność gospodarczą, szczególnie gdy posiadają zawód stwarzający takie możliwości. Niektóre firmy prywatne są zainteresowane w większym stopniu wypracowaniem zysku i minimalizacją strat w rentowności firmy, nie dostrzegając przewagi niektórych kobiet jako pracowników. Np. kobieta samotnie wychowująca dziecko może się okazać bardziej dyspozycyjnym i kompetentnym pracownikiem niż mężczyzna z adekwatnymi kwalifikacjami. Występujące różnice mają charakter indywidualny i nie są możliwe do estymacji (przełożenia) na całą zbiorowość.

Myślenie schematami może być charakterystyczne dla małych firm i w przypadku pewnej grupy niedoświadczonych pracodawców. Z reguły nie określa trafnie pracodawców publicznych. Działalność instytucji państwowych przebiega według określonych norm i procedur. Jest znacznie mniejsze prawdopodobieństwo braku sprawdzenia kwalifikacji pracownika lub dyskryminacji ze względu na płeć. Taką tezę potwierdzają reprezentatywne badania GUS, na temat zarobków kobiet i mężczyzn w podziale na grupy zawodów. Najmniejsze różnice w zarobkach na niekorzyść kobiet odnotowano w grupie pracowników biurowych, pracowników usług osobistych i sprzedawców oraz w specjalnościach związanych z rolnictwem. Największym rozwarstwieniem charakteryzują się takie grupy zawodowe jak: przedstawiciele władz publicznych wyżsi urzędnicy i kierownicy, specjaliści, technicy i inny średni personel, robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy oraz operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń¹⁷.

¹⁷ Por. GUS w Warszawie „Kobiety i mężczyźni na rynku pracy”, Warszawa 2014 r. Opracowanie merytoryczne Departament Badań Demograficznych i Rynku Pracy, s.14.

Nie w każdej działalności możliwe jest zachowanie proporcji w zatrudnieniu – 50% kobiet do 50% mężczyzn. Są działy gospodarki, gdzie trudno byłoby zrealizować ten teoretyczny postulat. Z drugiej strony jest wiele miejsc pracy, gdzie kobiety mogłyby odnaleźć się na rynku pracy – znajdując satysfakcjonujące zatrudnienie. Główną przyczyną różnorodnych trudności na rynku pracy jest niski poziom znaczących inwestycji i co jest z tym powiązane – niewielka koncentracja kapitału, potrzebnego do ich realizacji¹⁸.

Opracowanie:
Piotr Kocaj
Wydział Informacji Statystycznej i Analiz

¹⁸ Gdyby powstawało więcej niewielkich firm (usługowych lub produkcyjnych czy przetwórstwa przemysłowego w sektorze rolno-spożywczym – gospodarstwach o niewielkiej skali produkcji) otworzyłyby to możliwość uzyskania oferty dla większej ilości osób bezrobotnych i poszukujących zatrudnienia. Małe organizmy ekonomiczne mogą efektywniej opierać się kryzysom lub okresom dekonjunktury, składającym się na niekorzystne procesy ekonomiczne bez względu na charakter działalności gospodarczej. Stworzyłyby to możliwość uruchomienia różnorodnych szkoleń lub nabycia nowych umiejętności praktycznych, przydatnych do pracy w rolnictwie. Korzystając z dostępnych rozwiązań oferowanych w tym zakresie. Struktura produkcji rolnej charakteryzuje się przewagą gospodarstw małych (pow. 1 do 5 ha fizycznego) tj. ok. 90% ogółu gospodarstw rolnych w województwie podkarpackim. Pozostałe gospodarstwa są powyżej 30 ha, w tym ponad 20 rolniczych spółdzielni produkcyjnych, w których odnotowywany jest niski procent zmian w zatrudnieniu. Warto zaznaczyć, że dzięki wsparciu z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa możliwe jest powstawanie innych form produkcji, w tym przetwórstwa rolno-spożywczego i produkcji oraz usług niekoniecznie opartych o rolnicze spółdzielnie produkcyjne. Potencjalnie wiele gospodarstw rolnych może uzyskać dodatkowe dochody dzięki znacznej pomocy finansowej w ramach programów realizowanych przez ARiMR. Ciekawym rozwiązaniem jest możliwość stosowania pracy tymczasowej w celu godzenia ról rodzinnych i zawodowych. Funkcjonowanie placówek oświatowych, żłobków i przedszkoli w przypadku braku wsparcia ze strony rodziny pomaga rozwiązać problem z opieką nad dzieckiem w czasie aktywności zawodowej obojga rodziców. Szereg działań w ramach programów elastycznie dopasowuje się do sytuacji społeczno-zawodowej kobiet. Stąd wynikają różnorodne formy aktywizacji zawarte w programach pomocowych.